

PETICIJA KOT BESEDILNA VRSTA IN NJENA POLITIČNA UMEŠČENOST

Branislava Vičar

Filozofska fakulteta, Maribor

UDK 81'42:81'36-116.3:316.75

Peticija je v prispevku¹ opredeljena po Martinovem sistemsko-funkcijskem modelu besedilne vrste kot vrsta pozivne ekspozicije. Od drugih vrst pozivne ekspozicije se razlikuje po dveh vrstah naslovnika, z vidika besedilnovrstne strukturiranosti pa po strukturnih enotah *poziv k javnemu strinjanju s tezo* in *podpora podpisnikov in podpisnic*. V okviru neoliberalnega sistema, ki ga reprezentirajo vladne in mednarodne institucije kot primarni naslovniki, se peticija depolitizira, njen učinek pa se usmerja v pomiritev in posledično deaktivacijo podpisnikov in podpisnic.

peticija, pozivna ekspozicija, besedilna vrsta, sistemsko-funkcijska slovnica, ideologija

Following Martin's systemic functional model of genre, the paper defines the petition as a type of hortatory exposition. The petition differs from other types of hortatory exposition in terms of two types of addressee; in terms of genre structure it differs with respect to the structural units *appeal for public agreement with the thesis* and *the support of the signatories*. In a neoliberal system represented by governmental and international institutions as primary addressees, the petition becomes depoliticised and its effect directed into pacification and consequently deactivation of the signatories.

petition, hortatory exposition, genre, systemic functional grammar, ideology

1 Uvod

Besedilnovrstna teorija se je v jezikoslovju začela sistematično razvijati v 70. letih 20. stoletja in je izoblikovala različne teoretične modele; prevladala sta zlasti dva pristopa: sistemsko-funkcijski in pragmatični. V pragmatičnem jezikoslovju se je za opis besedilne vrste razvilo več različnih modelov: modeli iz 70. let (npr. Widdowson 1973; Sinclair, Coulthard 1975), modeli, nastali v 80. in 90. letih (npr. Swales 1981, 1985, 1990; Bhatia 1993), ki besedilno strukturiranost povežejo s sporazumevalnim namenom v določenem družbeno-kulturnem kontekstu (Bizjak 2005: 21), in smer, ki jo lahko imenujemo kognitivno-pragmatična (npr. Unger 2006). Na slovenski prostor je v veliki meri vplivala pragmalingvistična teorija govornih dejanj, ki so jo razvili Austin, Searle in

Strawson (npr. Skubic 1994/95; Mikolič 2007). V okviru sistemsko-funkcijskega jezikoslovja so se uveljavili zlasti trije modeli: Gregory in Malcolm (1983), Martin (1984, 1985) ter Hasan (1984) (nekateri so bili aplicirani tudi na slovensko gradivo; prim. Bizjak 2005; Plemenitaš 2007). S funkcijskim modelom vizualne slovnice (Kress, van Leeuwen 2005) so bili postavljeni novi teoretični temelji za raziskovanje besedilnih vrst z vidika večkodnosti (prim. Starc 2009). V zadnjih letih je zaradi transdisciplinarnega pristopa tudi za znanstveno proučevanje besedilnih vrst zlasti uporabna kritična analiza diskurza (npr. Laban 2007).

Odločitev za obravnavo peticije kot besedilne vrste so narekovali naslednji dejavniki: dejstvo, da peticija v besedilnovrstni teoriji še ni bila celovito definirana in klasi-

¹ Prispevek je nastal v okviru programske skupine P6-0156.

ficirana; nagel razmah peticij v slovenskem prostoru po letu 1991; pacifikatorna angažiranost peticije. Pri besedilnovrstni opredelitvi peticije izhajam iz sistemsko-funkcijskega modela Martinovega pojmovanja besedilne vrste (Martin 1984, 1985) in njegove razlage besedilnih vrst z vidika razmerja besedilne vrste do družbene realnosti (Martin 1989). Za raziskavo sem izbrala vzorec 8 peticij: *Človekove pravice tukaj, pravice Romov zdaj!*; *Peticija proti davku na knjigo!*; *Peticija proti noveli Zakona o visokem šolstvu*; *Peticija za odpravo državnega financiranja Katoliške cerkve*; *Peticija za popolno obdavčitev katoliške cerkve*; *Preprečimo lov na ogrožene vrste ptic!*; *Voda in komunalna ureditev sta človekova pravica!*; *Za Slovenijo brez krzna*.

2 Martinov model besedilne vrste

Martin (1984, 1985) opredeljuje besedilno vrsto kot uresničitev možnih kombinacij kontekstualnih spremenljivk v določeni kulturi, pa tudi kot namen besedila, ki se uresničuje v besedilni strukturi, tj. z zaporednimi besedilnovrstnimi elementi, s katerimi se postopno izraža besedilo. V opredelitvi kontekstualnih spremenljivk izhaja iz Hallidayevega konceptualnega okvira s kategorijami polja (področja družbene dejavnosti), načina (družbene vloge tvorca in naslovnika in družbeno razmerje med njima) in tona (vidiki prenosnika), ki so organizirane v skladu s posameznimi metafunkcijami: polje je izraženo s predstavnostjo, ton z medosebno in način z besedilno metafunkcijo.

Martin (1989) predstavi pet t. i. stvarnih besedilnih vrst (angl. factual genres): procedura, opis, poročilo, razlaga, ekspozicija. Ekspozicijo pojmuje kot bolj polno razvito razlago; od razlage jo razlikuje po tem, da ima sodbo, podana v ekspoziciji, večjo družbeno pomembnost, zato je njena legitimizacija utemeljena na več argumentih. V besedilni strukturi ekspozicije prepoznavna naslednje elemente: sodbo, ki jo poimenuje teza, argumente in zaključek (kot povzetek

argumentov in teze) (prav tam: 13–14). Tezo izpostavi kot ključno strukturno enoto vsake ekspozicije. Glede na govorno funkcijo teze (trditev/poziv) ločuje dve vrsti ekspozicije: analitično in pozivno. Namen prve je pojasnjevanje družbene realnosti, namen druge preizpraševanje obstoječih družbenih redov in pozivanje k spremembi; analitična ekspozicija »prepričuje, da« (naslovnike in naslovnice prepričuje, da je teza pravilna, sprejemljiva), pozivna ekspozicija »prepričuje k« (naslovnike in naslovnice prepričuje k temu, da ravnajo v skladu z vsebino teze) (prav tam: 16–17). Pri obravnavi funkcije ekspozicije Martin izhaja iz dialoške povezave med jezikom in ideologijo ter poudari, da funkcije ekspozicije ni mogoče razumeti, ne da bi upoštevali ideološke mehanizme, ki oblikujejo zaznavanje in interpretiranje stvarnosti. Prav v tej perspektivi pa je mogoče pojasniti vprašanje izbire določene besedilne vrste; pozivna ekspozicija je npr. »uporabna besedilna vrsta za protagoniste leve, ki si prizadevajo preizprašati status quo« (prav tam: 38).

3 Peticija kot vrsta pozivne ekspozicije

Uvrstitev peticije med pozivne ekspozicije potrjujeta tako njen namen kot besedilnovrstna strukturiranost. Namen peticije je prepričati naslovnika (politično institucijo oblasti) k političnim ukrepom, ki zadevajo vprašanja, glede katerih obstaja opazen konflikt interesov. Peticija vsebuje vse obvezne strukturne enote pozivne ekspozicije, tj. tezo (s pozivno funkcijo) in argumente, vendar pa se zaporedje teze in argumentov lahko spreminja. Kot je prikazano v poglavju 3.1, se peticija od drugih vrst pozivne ekspozicije razločuje po tem, da vsebuje dve za peticijo določujoči obvezni strukturni enoti, to sta poziv k javnemu strinjanju s tezo in podpora podpisnikov in podpisnic.

3.1 Strukturne enote peticije

Za peticijo prepoznavne strukturne enote bom prikazala na osnovi besedila peticije *Preprečimo lov na ogrožene vrste ptic!*

Besedilo 1: Preprečimo lov na ogrožene vrste ptic!

Poziv ministru za kmetijstvo in okolje:

Pozivamo vas, da preprečite uvrstitev zavarovanih vrst ptic med lovno divjad in da se zavzamete za odpravo lova ptic za zabavo.

Aktualna pobuda za spremembo lovske zakonodaje vključuje dodajanje osmih zavarovanih vrst ptic na seznam lovne divjadi. **Med predlaganimi vrstami je pet v Sloveniji ogroženih gnezdk!** Lov nanje bi ogrozil obstoj teh vrst v Sloveniji in je ekološko nesprejemljiv.

V Sloveniji lovci vsako leto ustrelijo več kot 40 000 ptic! Jerebica, fazan in mlakarica nikomur ne povzročajo nič žalega niti ne povzročajo gospodarske škode. Te ptice ustrelijo zgolj zaradi zabave in osebnega okoriščanja, kar za sodobno družbo ne sme biti sprejemljivo opravičilo.

Lov na ptice na žalost še vedno poteka v vseh evropskih državah, tragične razsežnosti pa dosega na območju Sredozemlja in držav ob obalah Jadranskega morja. Zgolj v državah jugovzhodne Evrope lovci vsako leto ubijejo več kot 2 milijona ptic! Posebno ranljive so ptice selivke, ki med naporno, več tisoč kilometrov dolgo, potjo obupano iščejo mirna in varna postajališča, kjer se lahko nahranijo in odpočijejo.

Pridružite se pozivu, da Slovenija postane oaza miru za ptice selivke, svetovne popotnike, in podprite zaščito ogroženih vrst ptic!

Struktura besedila 1 je naslednja:

1. teza (minister za kmetijstvo in okolje naj prepreči uvrstitev zavarovanih vrst ptic na

seznam živali, ki jih lovci legalno lovijo, in naj se zavzame za odpravo lova ptic za zabavo),

2. prvi argument (zaščita ptic ogroženih vrst),
3. drugi argument (moralna nesprejemljivost lova zaradi zabave in profita),
4. tretji argument (zaščita selitvenih postajališč ptic),
5. poziv k javnemu strinjanju s tezo,
6. [podpora podpisnikov in podpisnic].

V besedilu 1 se uresničuje naslednje zaporedje strukturnih enot: teza > argumenti > poziv k javnemu strinjanju. Kot potrjuje analiza obravnavanih peticij, se lahko to zaporedje tudi spreminja. Teza peticije v besedilu 1 je poziv ministru za kmetijstvo in okolje k zaustavitvi postopka za razširitev seznama živali, ki jih lovci legalno lovijo, z zavarovanimi vrstami ptic in k predlogu za prepoved lova ptic za zabavo. Teza ima strukturo tristavčne sekvence, ki sestoji iz govornega glagolskega dogodka (*pozivamo vas*) in dveh odvisnih stavkov (v sistemsko-funkcijski slovnici imenovanih preslikana stavka, angl. projected clauses),² ki izražata vsebino poziva.

Argumenti ne podpirajo le teze, kot je sicer značilno za ekspozicijska besedila (Martin 1989: 14), ampak hkrati podpirajo poziv k javnemu strinjanju s tezo, tj. poziv javnosti k podpisu peticije. Poziv k strinjanju v obliki podpisa je obvezna strukturna enota peticije, a ni zmeraj integriran v besedilo

Tabela 1: Skladenjsko-semantična struktura teze v besedilu 1

poziva-	-mo	vas	da preprečite uvrstitev zavarovanih vrst ptic med lovno divjad	in da se zavzamete za odpravo lova ptic za zabavo
dogajanje	govorec	prejemnik govornega	vsebina govornega	

² Preslikava (angl. projection) je v sistemsko-funkcijski slovnici (Halliday 1994: 248–269) pojmovana kot pojav, ko se predstavnica semantična enota uresniči kot stavek, ki ni del materialne, ampak semiotske ravni realnosti. Preslikani stavek lahko opredelimo kot odvisni stavek, ki predstavlja vsebino govornega ali duševnega glagolskega dogodka in ni sestavni del njegove skladenjsko-semantične strukture.

peticije, kot je to v besedilu 1, ampak je lahko sestavina situacijskega konteksta (npr. pošiljanje peticije po e-pošti, govorno pozivanje k podpisovanju peticij na javnih shodih). V nekaterih večkodnih besedilih je ta besedilnovrstna enota lahko izražena (tudi slikovno, npr. v obliki preglednice (npr. *Za Slovenijo brez krzna*).

Po Kressovi in van Leeuwenovi (2005) razširitvi Hallidayevega koncepta metafunkcije na slikovni semiotični sistem lahko v preglednici s praznimi polji za vnašanje podpisov prepoznamo realizacijo medosebne metafunkcije: zevajoča prazna polja implicitno izražajo poziv; od naslovnika/naslovnice zahtevajo odziv (s podpisom), da se zapolni praznina; če se ta ne zapolni, vpliva na naslovnikova/naslovničina čustva kot negovanje slabe vesti. Podpisi kot izrazilo sprejemanja argumentov in strinjanja s tezo so prav tako obvezna strukturna enota peticije. Oglati oklepaj v določitvi strukturnih enot označuje, da ta enota v besedilu 1 ni uresničena (kot samostojno besedilo je del situacijskega konteksta), vendar pa tvori celoto besedilnovrstne strukture; šele s podpisi se namreč peticija uresniči kot besedilna vrsta. Besedilo s prepoznavnimi elementi peticije, predloženo javnosti v podpis, še ni uresničeno kot besedilna vrsta, saj še nima za peticijo določujočega besedilnovrstnega elementa, tj. strukturne enote podpore podpisnikov in podpisnic. Funkcija podpore podpisnikov in podpisnic je dvojna: (a) legitimizacija teze (tj. potrditev upravičenosti poziva k političnemu ukrepu), (b) povečanje njenega prepričevalnega učinka (ta se povečuje z večanjem števila podpisnikov in podpisnic).

3.2 Opredelitev kontekstualnih spremenljivk peticije

Kontekstualne spremenljivke peticije lahko opredelimo na naslednji način:

Polje peticije lahko hierarhiziramo na širše in ožje. Državni zbor Republike Slovenije navaja naslednja širša polja peticije: človekove pravice; pravosodje; upravno,

civilno ali kazensko pravo ali postopek; delovna razmerja, plače in nadomestila; zdravstveno varstvo in zavarovanje; zaposlovanje in brezposelnost; socialno varstvo in zavarovanje; invalidsko zavarovanje; urejanje prostora; varstvo okolja (*Državni zbor: Postopek za vložitev*). Vendar pa se v konkretnih peticijah praviloma realizira ožje polje; v analiziranem vzorcu so to naslednja polja: pravice Romov, pravica do vode in komunalne ureditve (širše polje: človekove pravice); lov na ptice ogroženih vrst, reja živali za krzno (širše polje: zaščita živali); obdavčitev Katoliške cerkve, državno financiranje Katoliške cerkve, davek na knjigo (širše polje: upravno pravo); novela Zakona o visokem šolstvu (širše polje: delovna razmerja, plače in nadomestila). Polje peticije lahko obsega tudi udeležence, in sicer tiste, glede katerih peticija predpostavlja spremembo v praksah vedenja in ravnanja (npr. Romi, ptice ogroženih vrst), in tiste, ki te prakse izvajajo (npr. lovci).

Ton peticije se izraža v dveh vrstah odnosa: v odnosu med avtorjem/avtorji peticije (posamezniki ali organizacije – interesne skupine, sindikati, nevladne organizacije, javni zavodi ipd.) in politično institucijo (lokalne, nacionalne ali nadnacionalne) oblasti ter v odnosu med avtorjem/avtorji peticije in potencialnimi podpisniki. Prvega naslovnika imenujem primarni naslovnik in drugega sekundarni; čeprav se najprej vzpostavi odnos med avtorjem/avtorji peticije in potencialnimi podpisniki, kot primarnega naslovnika pojmujem tistega, ki mu je namenjen poziv, izražen v tezi. Pri tem je treba poudariti, da je primarni naslovnik zmeraj institucija z močjo odločanja, ne glede na to, kdo izvaja oz. sproža prakse, k spremembi oz. ukinitvi katerih poziva peticija. Z vidika družbene hierarhije lahko razmerje med tvorcem in naslovnikoma v peticiji opredelimo kot razmerje, kjer ima primarni naslovnik moč odločanja, tvorec in sekundarni naslovnik pa si prizadevata vplivati nanj (moč torej pripada primarnemu naslovniku). Za ton, ki

se izraža med avtorjem/avtorji peticije in sekundarnim naslovnikom, je značilno ogovarjanje v 2. os. (npr. »Podpišite peticijo in k podpisu povabite tudi znance«; *Človekove pravice tukaj, pravice Romov zdaj!*). Poziv, namenjen primarnemu naslovniku, je pogosto izražen posredno, v 3. os., tudi če so člani institucije neposredno poimenovani (npr. »Iz teh razlogov pozivamo poslanke in poslance Državnega zbora, da zavrnejo novelo Zakona o visokem šolstvu«; *Peticija proti noveli Zakona o visokem šolstvu*). Drugoosebno ogovarjanje primarnega naslovnika je značilno, kadar se poziva posamezni predstavnik organa oz. institucije, npr. minister, pristojen za posamezno področje.

Izražanje vrednotenja (angl. appraisal; prim. Martin, White 2005) je v peticiji pretežno vezano na izraze sodbe (angl. judgement). Sodba (prav tam: 52–56) izraža tvorčev odnos, stališče do praks človekovega vedanja in ravnanja ter njegovega normativnega referenčnega okvira. Povezana je z legitimizacijo/dekonstrukcijo hierarhizacije družbenih skupin. Izrazi sodbe so vsebovani v argumentih in ponazoritvah (ki so poljubne, neobvezne strukturne enote peticije). Ker so argumenti utemeljeni na kritiki obstoječih družbenih in državnih praks, prevladujejo izrazi negativnega vrednotenja; npr. »Romi v Evropi [...] so žrtve prisilnih izselitev in nato brezdomni ali preseljeni v neustrezna bivališča. Vsako leto so tisoči romskih otrok segregirani v šole, ki ponujajo nižji nivo izobrazbe« (*Človekove pravice tukaj, pravice Romov zdaj!*); podčrtani izrazi sodbe so del preizpraševanja rasističnih politik in diskriminatornih praks kapitalističnih držav.

Način peticije je določen s pisnim prenosnikom. Nekatere peticije so večkodne, tj. sestavljajo jih viri dveh semiotskih kodov: jezikovnega in slikovnega. Peticija se vloga na dva načina: po pošti ali v elektronski obliki.

4 Politična umeščenost peticije: politično angažirana in liberalna peticija

Pregledane peticije se med seboj razlikujejo v razponu političnosti;³ tj. glede na to, ali preizprašujejo sistemsko nepravilnost ali zgolj enega od njenih učinkov. Prva vrsta peticij, imenujem jih politično angažirane, v argumentih pokaže na ideološko-strukturne vzroke družbeno-politične problematike, povezane z ekonomsko eksploatacijo. Druga vrsta, imenujem jih liberalne peticije, družbeno-politično problematiko zreducira na parcialne probleme, za katere ponuja navidezno spravljive rešitve v smislu zgolj reformističnih posegov. Parcialni pogled zamegljuje umestitev problema v kontekst obstoječega politično-ekonomskega sistema, s tem pa peticija postane prostor prav tiste ideološkosti, ki naj bi jo navidezno preizpraševala.

Kot primer politično angažirane peticije iz izbranega gradivnega vzorca izpostavljam peticijo *Človekove pravice tukaj, pravice Romov zdaj!* Za ponazoritev navajam prvi dve strukturni enoti peticije:

Romi v Evropi – 6 milijonov jih živi znotraj EU – so največja in najbolj deprivilegirana manjšina v regiji. Tisoči Romov so prisiljeni živeti v neformalnih naseljih; so žrtve prisilnih izselitev in nato brezdomni ali preseljeni v neustrezna bivališča. Vsako leto so tisoči romskih otrok segregirani v šole, ki ponujajo nižji nivo izobrazbe. Mnogim je onemogočen dostop do dela in kvalitetne zdravstvene oskrbe. Romi v Evropi so žrtve rasno motiviranega nasilja, pogosto nezaščiteni s strani policije in brez dostopa do pravice.

To ni naključje. Je rezultat vsesplošno razširjene diskriminacije in rasizma, s katerim se Romi soočajo po vsej Evropi.

Prva strukturna enota je ponazoritev praks diskriminacije in procesov družbeno-ekonomske marginalizacije Romov. Argument je vpeljan s samostalnikom *rezultat*, ki implicitno izraža vzročno-posledično povezavo med družbenim izključevanjem Romov kot

³ Političnosti na tem mestu ne pojmem v smislu institucionalnega prostora oblasti, temveč v smislu prizadevanja po spremembi obstoječih struktur moči.

etnizirane manjšine in nasiljem nad njimi ter ideološkimi mehanizmi, ki delujejo v ozadju teh procesov; izpostavlja rasizem, na osnovi katerega družbeni sistem ustvarja strukturne neenakosti ter usmerja procese marginalizacije in izključevanja.

Primer liberalne peticije je že navedena peticija *Preprečimo lov na ogrožene vrste ptic!*, ki v primerjavi s peticijo *Človekove pravice tukaj, pravice Romov zdaj!* ne vsebuje strukturne enote ponazoritev, v kateri bi bile predstavljene posledice lova (ogroženih) ptic, ampak so te predstavljene v argumentih (glej besedilo 1). Peticija pa ne pokaže na sistemski vzrok tega dejanja: pretvorbe lovskih družin v javno-zasebna partnerstva kot ukrep neoliberalnega kapitalizma, tj. poblagovljenje narave (v obliki lovskega turizma) kot oblike kolektivne razlastitve za ustanavljanje privatnih rezervatov (zasebnih lovišč) za finančno kapitalistično elito. Prav tako ne preizpraša ideologije, ki je v ozadju vsakega ubijanja živali (speciesizem), oz. jo celo utrjuje. Teza peticije je poziv k zaščiti ptic zavarovanih vrst pred lovom, ki sicer ima pomen za zaščito ptic osmih zavarovanih vrst, a kot je razvidno iz utemeljitev v argumentih, je vzrok za zaščito njihova ekološka vrednost (prvi argument) oz. vrednotenje ptic na lestvici gospodarske škode/koristi (drugi argument), ne pa lastna moralna vrednost življenja ptic. Speciesizem je impliciten tudi na slovnični ravni; nanj kaže npr. uporaba slovnične metafore⁴ *lovna divjad*; pridevniško določilo v samostalniški zvezi je metaforična (neprototipična) uresničitev materialnega glagolskega dogodka (*loviti*). S tem, ko je glagolski dogodek izražen s pridevnikom, se kot lastnost pripiše prostoživečim živalim določenih vrst, s tem pa ta slovnična metafora postane sredstvo legitimizacije in naturalizacije lova.

Kljub temu da imajo politično angažirane peticije progresivne cilje, pa je njihova usoda v kapitalističnem sistemu njihova depolitiza-

cija. Kakor vzpon zagovorniških skupin in nevladnih organizacij (Harvey 2012: 233) je tudi razmah peticij vzporeden z neoliberalnim obratom, kjer se nevladne organizacije in peticije med sabo dopolnjujejo; ko se je na naših tleh začela restavracija kapitalizma s procesi korporativizacije, poblagovljenja in privatizacije javnega premoženja, so se posamezniki začeli intenzivno obračati k alternativnim oblikam, v katerih bi mogli izraziti svojo voljo. Vendar pa peticija z naslavljanjem vladnih in mednarodnih institucij, ki so v obstoječem sistemu naklonjene interesom vladajoče elite, legitimira njihovo odločevalno vlogo, to pa spodkopava možnosti, da bi peticija preseгла neoliberalni okvir. Učinek peticije v smislu oblikovanja in krepitve kritične zavesti je nevtralizirajoč; ker podpisovanje peticij ne deluje na principu učinkovitosti, ampak moralnosti (ljudje si s podpisom očistijo vest), je učinek peticije pomirjanje in posledično deaktivacija podpisnikov in podpisnic.

Viri in literatura

- BIZJAK, Aleksandra, 2005: *Pridiga kot žanr*. Ljubljana: Založba ZRC, ZRC SAZU.
- Človekove pravice tukaj, pravice Romov zdaj!: <http://www.amnesty.si/j7/component/signit/?view=action&id=63>.
- Državni zbor: *Postopek za vložitev*: <http://www.dz-rs.si/wps/portal/Home/deloDZ/Peticije/PostopekZaVlozitev#2>.
- HALLIDAY, Michael Alexander Kirkwood, 1994: *An Introduction to Functional Grammar*. London, New York, Sydney, Auckland: Arnold.
- HARVEY, David, 2012: *Kratka zgodovina neoliberalizma*. Ljubljana: Studia humanitatis.
- KRESS, Gunter, van LEEUWEN, Theo, 2005: *Reading Images. The Grammar of Visual Design*. London, New York: Routledge.
- LABAN, Vesna, 2007: *Televizijsko novinarstvo: hibridizacija žanrov in stilov*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede, Knjižna zbirka Media.

⁴ Halliday (1994: 340) s slovnično metaforo poimenuje neprototipične (neskladne, zaznamovane) odnose med besednovrstno in semantično kategorijo.

- MARTIN, Jim R., 1984: Language, register and genre. James F. Christie (ur.): *Children Writing: reader*. Geelong, Vic: Deakin University Press. 21–30.
- MARTIN, Jim R., 1985: Process and Text: Two Aspects of Human Semiosis. James D. Benson, William S. Greaves (ur.): *Systemic Perspectives on Discourse*. Norwood, New Jersey: Ablex. 284–274.
- MARTIN, Jim R., 1989: *Factual writing: exploring and challenging social reality*. Oxford: Oxford University Press.
- MARTIN, Jim R., WHITE, Peter R. R., 2005: *The Language of Evaluation: Appraisal in English*. New York: Palgrave.
- MIKOLIČ, Vesna, 2007: Modifikacija podstave in argumentacijska struktura besedilnih vrst. *Slavistična revija* 55/1–2. 341–355.
- Peticija proti davku na knjigo!:* <http://www.amnesty.si/j7/component/signit/?view=action &id=63>.
- Peticija proti noveli Zakona o visokem šolstvu:* http://www.petitions24.com/peticija_proti_novelii_zakona_o_visokem_solstvu.
- Peticija za odpravo državnega financiranja Katoliške cerkve:* http://www.zrtve-cerkve.org/html/peticija_za_odpravo_dr_avnega_.html.
- Peticija za popolno obdavčitev katoliške cerkve:* <http://www.locitev-drzave-cerkve.org/obdavcitev-cerkve/#.UaEBG9hSwvs>.
- PLEMENITAŠ, Katja, 2007: *Posamostaljenja v angleščini in slovenščini: primer časopisnih vesti in kritik*. Maribor: Slavistično društvo, Založba Zora.
- Preprečimo lov na ogrožene vrste ptic!:* <http://www.tretjiclen.si/slo/ptici>.
- SKUBIC, Andrej, 1994/95: Klasifikacija funkcijske zvrstnosti in pragmatična definicija funkcije. *Jezik in slovstvo* 40/5. 155–168.
- STARC, Sonja, 2009: *Časopisna oglaševalska besedila, reklame: struktura in večkodnost*. Koper: Založba Annales.
- UNGER, Christoph, 2006: *Genre, Relevance and Global Coherence. The Pragmatics of Discourse Type*. Basingstoke, New York: Palgrave.
- Voda in komunalna ureditev sta človekova pravica!:* <https://signature.right2water.eu/oct-web-public>.
- Za Slovenijo brez krzna:* <http://www.zaslovenijo-brezkrzna.si>.